



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 485/2019-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Veronikou Tóthovou, PhD., Ku potoku 5, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Veroniky Tóthovej, PhD., Ku potoku 5, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 485/2019-12 z 26. novembra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

1.1 Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť, ktorou sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, ústavný súd odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 18. novembra 2016 podal na okresnom súde návrh, ktorým sa domáha zmeny úpravy rodičovských práv a povinností k maloletej dcére [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a to formou striedavej starostlivosti.

2.1 Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti podrobne opísal časový priebeh napadnutého konania s uvedením chronologického prehľadu jednotlivých procesných úkonov, ktoré okresný súd vykonával, a to najmä vo vzťahu k nariadenému dokazovaniu formou znaleckého posudku z odboru pedopsychológie. Podľa názoru sťažovateľa je napadnuté konanie poznačené nečinnosťou okresného súdu pri vykonávaní jednotlivých procesných úkonov, ako aj neprofesionálnym postupom okresného súdu pri samotnom ustanovovaní znalca a doručovaní písomností účastníkom konania.

2.2 Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti ďalej uviedol, že 20. septembra 2019 opakovane podal sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ku ktorej sa predseda súdu v zákonom stanovenej lehote nevyjadril. V ústavnej sťažnosti sa uvádza, že „... súčasné právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu, na základe ktorého sa vykonáva styk s otca s maloletou, považuje otec za nedostatočné, a to bol dôvod prečo si otec podal návrh na zmenu úpravy styku. Podľa znaleckého posudku, ktorý otec do konania predložil, má sťažovateľ všetky predpoklady, aby ako otec realizoval striedavú starostlivosť a tak sa v plnej miere podieľal na výchove a starostlivosti svojej dcéry. Postupom súdu však sťažovateľ prichádza o vzácne chvíle, ktoré by chcel tráviť so svojou dcérou, a ktoré mu už nikto nevráti. Tri roky sa sťažovateľ nevie domôcť meritórneho rozhodnutia, ktoré by zabezpečilo plynulé a rovnocenné stretávanie sa s dcérou, pre ktorú je v tomto veku otcovský prvok nevyhnutný v jej živote.“

3. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní na okresnom súde vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 porušené boli, a prikáže okresnému súde v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Súčasne

sa sťažovateľ domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 40 000 € a úhrady trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie a výzvou ústavného súdu na vyjadrenie sa k obsahu ústavnej sťažnosti okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1 SprV 826/2019 z 13. decembra 2019, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 18. decembra 2019.

4.1 Predseda okresného súdu podal prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní a uviedol:

„... Vzhľadom na chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné konštatovať, že k určitým prieťahom v konaní došlo. Stalo sa tak v dvoch časových intervaloch, a to jednak v súvislosti s prerozdelením spisov po pôvodne konajúcej zákonnej sudkyňi a jednak po odročení pojednávania za účelom nariadenia znaleckého dokazovania. V tomto období možno hodnotiť postup súdu ako čiastočne nesústredený. K dĺžke konania prispeli i samotní účastníci, keď preddavky na trovy znaleckého dokazovania zaplatili takmer rok po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania a v prípade sťažovateľa tiež po rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorým bolo uznesenie o povinnosti zloženia preddavku potvrdené. Ustanovená znalkyňa na zložení preddavku pritom trvala. K prieťahom došlo čiastočne i samotnou znalkyňou, ktorá po tom, čo bola v konaní ustanovená, následne požiadala o predĺženie lehoty na vypracovanie posudku a až potom zistila a oznámila svoju zaujatosť a bez vypracovania posudku spis vrátila súdu. Následne bola v konaní ustanovená ďalšia znalkyňa, ktorej zaujatosť namietal sťažovateľ. Všetky tieto objektívne skutočnosti mali vplyv na celkovú dĺžku konania, pričom podľa môjho názoru zodpovednosť za tieto prieťahy nemožno pripísať výlučne na ťarchu súdu...“

Predseda okresného súdu zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti.

5. K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľ prostredníctvom právnej zástupkyne zaujal stanovisko podaním z 19. decembra 2019, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 20. decembra 2019.

5.1 Sťažovateľ vo svojom stanovisku opakovane opísal skutočnosti už obsiahnuté v ústavnej sťažnosti, reagujúc tak na prehľad chronologického priebehu napadnutého konania podaného zo strany konajúceho súdu, s dôrazom na chybný postup okresného súdu v spôsobe ustanovenia znalca z odboru pedopsychológie a chybné doručovanie písomností adresovaných sťažovateľovi (k tomu pozri bod 19.2 a 19.3 odôvodnenia tohto rozhodnutia).

5.2 Sťažovateľ sa v lehote určenej ústavným súdom vo svojom stanovisku nevyjadril, či súhlasí s upustením od ústneho prejednávania veci, čo ústavný súd vyhodnotil ako okolnosť zakladajúcu možnosť postupu podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

7. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh, z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu a chronologického prehľadu úkonov ústavný súd zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

- 21. novembra 2016 podal sťažovateľ (otec maloletej) návrh na úpravu styku s maloletou dcérou formou striedavej starostlivosti,
- 1. decembra 2016 okresný súd uskutočnil procesné úkony smerujúce k príprave pojednávania (rozhodnutie o ustanovení kolízneho opatrovníka, zaslanie návrhu matke maloletej, výzva stranám na preukázanie príjmu, zaslanie poučenia o procesných právach a povinnostiach, pozn.),
- 5. januára 2017 bola okresnému súdu doručená správa kolízneho opatrovníka, ktorý vo veci navrhol nariadiť znalecké dokazovanie,

- 16. januára 2017 okresný súd nariadil pojednávanie, ktoré sa malo uskutočniť 28. júna 2017,
- 27. marca 2017 bola vec vzhľadom na odchod pôvodnej zákonnej sudkyne do invalidného dôchodku pridelená novej zákonnej sudkyňi, v dôsledku čoho bol pôvodne nariadený termín pojednávania vo veci zrušený,
- 30. októbra 2017 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito pre účely nariadenia znaleckého dokazovania,
- 4. decembra 2017 okresný súd uznesením č. k. 23 P 356/2016-84 nariadil znalecké dokazovanie a za znalkyňu ustanovil [REDAKOVANÉ], proti uvedenému uzneseniu v časti výroku o povinnosti zložiť preddavok na znalecké dokazovanie podal sťažovateľ odvolanie, v dôsledku čoho bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach (25. mája 2018 bol spis vrátený s potvrdzujúcim uznesením súdu prvej inštancie o povinnosti strán zložiť preddavok, pozn.),
- 22. mája 2018 požiadala súdom ustanovená znalkyňa o zloženie preddavku na znalecké dokazovanie, okresný súd zistil, že účastníci konania preddavok neuhradili,
- 3. januára 2019 požiadal sťažovateľ o doručenie platobných údajov pre účely úhrady preddavku ustanovenej znalkyňi,
- 29. januára 2019 bol ustanovenej znalkyňi odoslaný spis, ktorý sa z dôvodu jeho neprevzatia vrátil okresnému súdu 21. februára 2019,
- 9. mája 2019 okresný súd vykonal opätovné doručenie súdneho spisu ustanovenej znalkyňi,
- 16. mája 2019 požiadala ustanovená znalkyňa o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku v termíne do 31. júla 2019, okresný súd jej žiadosti vyhovel,
- 17. júla 2019 ustanovená znalkyňa oznámila okresnému súdu, že namieta svoju zaujatosť z dôvodu, že osobne pozná sťažovateľa (otca maloletej), zároveň vrátila spis okresnému súdu,
- 30. júla 2019 rozhodol okresný súd uznesením č. k. 23 P 356/2016-159 o ustanovení novej znalkyne [REDAKOVANÉ],
- 16. augusta 2019 podal sťažovateľ námietku proti ustanovenej znalkyňi [REDAKOVANÉ] z dôvodu, že táto podala 14. januára 2015 odborné vyjadrenie

- o maloletej na žiadosť matky v konaní o rozvod manželstva rodičov maloletej, v ktorom sa zároveň rozhodlo o zverení maloletej do osobnej starostlivosti matky,
- 1. októbra 2019 na základe vznesenej námietky proti ustanovenej znalkyňi podala zákonná sudkyňa pokyn na ustanovenie nového znalca v konaní, následne okresný súd vykonával úkony smerujúce k zabezpečeniu znalca,
 - 14. októbra 2019 vyzval okresný súd účastníkov konania, aby sa v lehote 3 dní vyjadrili, či nemajú námietky proti osobe znalca [REDACTED] (matka sa vyjadrila, že nemá námietky 18. novembra 2019, pozn.),
 - 28. novembra 2019 bolo okresnému súdu doručené oznámenie pôvodného právneho zástupcu [REDACTED], že sťažovateľ (otca maloletej) v konaní už nezastupuje, zároveň uviedla meno a sídlo nového právneho zástupcu sťažovateľa.

IV.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práva alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom stanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

10. Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí aj pre čl. 6 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Táto povinnosť súdu a sudcu s účinnosťou od 1. júla 2016 vyplýva zo zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“), najmä z jeho čl. 5 ods. 2 a čl. 12. Podľa čl. 5 ods. 2 CMP súd postupuje z úradnej povinnosti na základe zákona na účely prejednaná a rozhodnutia veci tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná. Podľa čl. 12 CMP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

15. Podľa § 30 CMP po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá.

O odročení pojednávania rozhoduje súd aj v mimosporovom konaní podľa § 183 a § 184 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) taktiež účinného od 1. júla 2016, a to v spojení s § 2 ods. 1 CMP, a preto aj v konaniach starostlivosti súdu o maloletých je možné pojednávanie odročiť len z dôležitých dôvodov a na konkrétny termín. To znamená, že podľa novej právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je odročovanie pojednávania na neurčito zo zákona vylúčené (§ 395 ods. 1 CMP).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

17. Čo sa týka hodnotenia právnej a skutkovej zložitosti napadnutého konania, ústavný súd konštatuje, že konanie o úprave styku k maloletým deťom tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ho nemožno považovať za právne ani skutkovo zložené.

18. V konaní o ústavnej s'ťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú s'ťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18.1 Ústavný súd konštatuje, že v správaní s'ťažovateľa vzhľadom na skutočnosť vedúcu k určitým priet'ahom v napadnutom konaní, keď si s'ťažovateľ nesplnil povinnosť uloženú súdom na zloženie preddavku ustanovenej znalkyni a urobil tak až 14. februára 2019 (to znamená 9 mesiacov po potvrdzujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu o jeho odvolaní, pozn.).

19. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní.

19.1 Okresný súd bezprostredne po doručení návrhu 21. novembra 2016 postupoval vo veci plynule a vykonával úkony procesného charakteru (ustanovil maloletej kolízneho opatrovníka, zaslal návrh matke maloletej, vyzval strany na preukázanie príjmu, zaslal poučenia o procesných právach a povinnostiach, nariadil vo veci pojednávanie). Ďalší postup okresného súdu je poznačený čiastočne nesústredenou činnosťou, ktorú možno konštatovať po zmene zákonnej sudkyne a zrušení pôvodného termínu nariadeného pojednávania určeného na 28. jún 2017 a následne po uskutočnení pojednávania 30. októbra 2017 v postupe súdu pri rozhodovaní o ustanovení znalca.

19.2 V napadnutom konaní pôvodne ustanovená znalkyňa [REDAKOVANÉ] (uznesenie č. k. 23 P 356/2016-84 zo 4. decembra 2017, pozn.) 16. mája 2019 oznámila okresnému súdu, že v požadovanej lehote nie je schopná znalecký posudok vypracovať, a požiadala okresný súd o predĺženie lehoty. Okresný súd vyhovel žiadosti znalkyne a určil lehotu na vypracovanie znaleckého posudku do 31. júla 2019, avšak znalkyňa 10. júla 2019 namietla svoju zaujatosť. Okresný súd neefektívne a nesústredene postupoval aj pri ustanovení novej znalkyne [REDAKOVANÉ] (uznesenie č. k. 23 P 356/2016-159 z 30. júla 2019), keďže zo spisu bolo zrejmé, že uvedená znalkyňa v minulosti už podala odborné vyjadrenie vo veci maloletého dieťaťa, ktoré vypracovala na žiadosť matky a ktoré sa v súdnom spise nachádza (čl. 80 súdneho spisu, pozn.), čím bolo možné založiť predpoklad, že otec maloletého dieťaťa (sťažovateľ) bude osobu znalkyne namietat' pre jej zaujatosť. V čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti nebolo v napadnutom konaní rozhodnuté o ustanovení nového znalca.

19.3 Ústavný súd pri komplexnom posúdení postupu okresného súdu nemohol opomenúť ani tú skutočnosť, že okresný súd sa dopustil opakovanej chyby, keď písomnosti určené sťažovateľovi doručoval na adresu jeho pôvodného právneho zástupcu, a to aj po viac ako 15 mesiacoch od riadneho písomného oznámenia zmeny právneho zástupcu sťažovateľa v napadnutom konaní (písomné oznámenie doručené okresnému súdu 29. mája 2018 a 1. júna 2018, čl. 107 a čl. 114 súdneho spisu, pozn.).

20. Bez ohľadu na relatívnu náročnosť nariadeného znaleckého dokazovania (spravidla vykonávaného vo viacerých samostatných fázach hodnotenia správania rodičov a maloletého dieťaťa) došlo v posudzovanom prípade k vytvoreniu stavu, keď po dobu v trvaní takmer 2 rokov nie je v napadnutom konaní ustanovený znalec, ktorý ešte musí vykonať výsluch maloletého dieťaťa a jeho rodičov ako nevyhnutný základ pre samotné vypracovanie znaleckého posudku. Znalecké dokazovanie v tomto prípade samo osebe vnieslo predpoklad určitého predĺženia napadnutého konania, avšak ďalší postup okresného súdu viedol k jeho zbytočnému predĺženiu. Tým sa *de facto* oddialila reálna možnosť dosiahnutia rozhodnutia vo veci samej z ústavnoprávneho hľadiska v akceptovateľnej dobe.

21. Nielen účastníkom konania, ale aj ustanovenému znalcovi v konaní vznikajú procesné povinnosti, splnenie ktorých zabezpečuje riadny priebeh konania. Je na rozhodnutí konajúceho súdu, či využije možnosť vynútiť si splnenie procesných povinností uložením poriadkovej pokuty [§ 102 ods. 1 písm. a) CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP], avšak je potrebné zároveň uviesť, že samotný inštitút poriadkovej pokuty je potrebné vnímať ako účinný nástroj súdu na zabezpečenie plynulosti konania, a preto i nevyužitie možnosti uloženia poriadkovej pokuty je možné v ústavnoprávnom rozmere považovať za jednu z príčin vzniku zbytočných prietahov ku konštatovaniu porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V.

Záverý ústavného súdu

22. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na to, že s ohľadom na predmet konania pri rozhodovaní o úprave pomerov k maloletým deťom ide o vec, ktorá vo všeobecnosti vyžaduje postup okresného súdu výnimočnou rýchlosťou, čo v napadnutom konaní nebolo uskutočnené.

23. Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku vo veci Fiala proti Českej republike z 18. júla 2006 uviedol, že prípady týkajúce sa starostlivosti o deti je teda nevyhnutné

prejednávateľ so všetkou rýchlosťou (bod 76; porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004).

24. Rovnako tak EŠLP uviedol, že veci „týkajúce sa starostlivosti o deti je nevyhnuté prejednávať rýchlo. Prietahy v niektorej fáze konania možno tolerovať len za podmienky, že celková doba konania nebude neprimeraná.“ (rozsudok vo veci Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, bod 110, porovnaj tiež rozsudok vo veci Hokkanen proti Fínsku z 23. 9. 1994, bod 72). V rozsudku vo veci Kříž proti Českej republike z 9. januára 2007 uviedol: „V tomto ohľade Súd pripomína, že žalovanému štátu náleží zaistiť si prostriedky umožňujúce riešiť prípady týkajúce sa maloletých detí s najvyššou rýchlosťou napriek prípadným rozporom medzi rodičmi týchto detí.“ (bod 74 rozsudku).

25. V prípade konania, ktorého cieľom je priznanie práva na styk s dieťaťom, si predmetná vec vyžaduje naliehavé prejednanie, keďže samotné plynutie času môže spôsobiť nezvratné následky vo vzťahu medzi dieťaťom a rodičom, ktorý s ním nežije (bod 106 rozsudku Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004).

26. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 356/2016 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na druhej strane však ústavný súd pripomína, že ak by rodičia skutočne dbali o najlepší záujem svojho maloletého dieťaťa, mohli sa na úprave pomerov k nemu dohodnúť a k žiadnym prietahom v konaní pred súdom by nemuselo dochádzať.

VI.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

28. Ústavný súd formuloval príkaz konať (bod 2 výroku nálezu) a okresný súd je povinný postupovať podľa čl. 6 CMP, § 30 a § 35 až § 38 CMP.

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

30. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

31. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 40 000 €. Svoj návrh na priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľ žiadnym konkrétnym spôsobom neodôvodnil, čím nesplnil požiadavku formulovanú v § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to aj napriek kvalifikovanému právnenému zastúpeniu v konaní pred ústavným súdom.

32. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04).

33. Aj keď by podľa názoru ústavného súdu v konkrétnom sťažovateľovom prípade zvyčajne prichádzalo do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, ústavný súd mu nemohol toto finančné zadosťučinenie priznať, pretože svoju žiadosť riadne neodôvodnil (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde) a uviedol len rozsah požadovaného zadosťučinenia.

33.1 Ústavný súd z tohto dôvodu návrhu sťažovateľa na priznanie finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

34. Ústavný súd k tomu dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadostučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadostučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné prietahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómnym prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03, I. ÚS 112/07, I. ÚS 203/09, I. ÚS 496/2013).

VII.

Trovy konania

35. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

36. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2018, ktorá bola vo výške 980 €.

37. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby [prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti v súlade s § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov]

advokátke JUDr. Veronike Tóthovej, PhD. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 ($2 \times 163,33 \text{ €}$) spolu s režijným paušálom ($2 \times 9,80 \text{ €}$) predstavuje sumu trov konania celkom vo výške 346,26 €. Písomné vyjadrenie sťažovateľa z 20. decembra 2019 ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na jeho obsah ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu advokátke JUDr. Veronike Tóthovej, PhD., zaň nepriznal.

38. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa JUDr. Veroniky Tóthovej, PhD., v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

39. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu